

Z p r á v y a n á z o r y

Zprostředkovatelný práce.

Sociálně politický výbor poradního sboru pro otázky hospodářské ve své schůzi, konané dne 8. února, se dohodl o osnově zákona o úpravě zprostředkování práce.

O problému tom jednalo se již v roce 1921. Vzhledem na tehdejší nevyjasněnost příští organizace veřejné správy byla tato otázka odsunuta na dobu pozdější. Počátkem roku 1931, když se počaly jevit první příznaky propukající krise, vypracovalo ministerstvo sociální péče osnovu zákona, který stal se předmětem připomínkového řízení a ovšem i předmětem kritiky. Možná říci, že osnova tato vyvolala veliký rozruch, jehož vysvětlení bylo dlužno hledati jednak v konstrukci zprostředkování práce, jednak a snad hlavně v zásadách, na kterých osnova spočívala. Hlavní zásady, jež tuto osnovu ovládaly, byly v podstatě tyto:

Zásada veřejnosti, jeví se v tom, že hlavním nositelem zprostředkování práce měly býti zprostředkovatelný veřejné (okresní, zemské a státní úřad práce). Vedle těchto veřejných zprostředkovatelen mohly zprostředkování obstarávati pak ještě některé zprostředkovatelný odborné, pokud by je ovšem ministerstvo sociální péče uznalo za rovnocenné s veřejnými zprostředkovatelnými práce. Sem měly se řaditi zprostředkovatelný, vybudované odbornými organizacemi zaměstnanců, živnostenskými společenstvy, nebo společenstevními svazy a konečně revírními radami při hornictví.

Byla to dále zásada koncentrace, paritní autonomie a hlavně zásada obligatornosti, jež stala se v první řadě předmětem kritiky. Bylo to zejména ustanovení § 11 ohledně hlášení volných míst, kde osnova chtěla uzákoniti pro zaměstnavatele, vedle povinnosti ke hlášení uprázdněných míst, ještě povinnost vyčkávati 3 dny, než by zprostředkovatelna doporučila zaměstnavateli vhodnou pracovní sílu. Byl tu dále zákaz hledati pracovní sílu insercí. Na těchto dvou ustanoveních je již patrné, že osnova nepřihlížela dostatečnou mírou k faktickým potřebám a zda nebude zejména v praxi ustanovení to chovati event. nebezpečí hospodářské újmy pro jednotlivé zájemce. Ráz obligatornosti vysvítal i z ustanovení § 13, podle kterého zaměstnavatel, v jehož podniku nastala stávka nebo výluka, měl býti povinen oznámiti tuto okolnost zprostředkovatelně práce, při čemž zprostředkovatelna by nesměla pro takový podnik zprostředkovati. Ustanovení takové by bývalo mohlo znamenati podporu stávek a výluk a porušení neutrality veřejného činitele, jakým měla zprostředkovatelna býti i podle osnovy. Podobný ráz obligatorní neslo i ustanovení § 14, který stanovil povinnost zaměstnavatele ohlašovati zprostředkovatelně práce, okresnímu úřadu, živnostenskému inspektorátu zastavení nebo omezení provozu podniku. Napříště neměla býti pak udílena koncese k zprostředkování práce po živnostensku. Posavadní oprávnění měla zaniknouti úmrtím oprávněné osoby nejdéle však do 10 let a je-li oprávněná osoba právnická, do 5 let od počátku zákona.

Byla to dále zásada bezplatnosti, jevíci se v tom, že zprostředkovatelny nesměly za svou zprostředkovatelskou činnost vybíratí nějakých odměn.

Osnova takto formulovaná stala se předmětem jednání Poradního sboru pro otázky hospodářské již v roce 1931. Jednání, třeba vleklá, nevedla k cíli a byla přenesena uplynutím mandátu poradního sboru tehdejšího složení na jaře letošního roku na nově jmenovaný poradní sbor. Osnova přikázána opětne sociálně politickému výboru, který hlavní těžisko svých prací přenesl do zvláštního poloodboru a redakční komise, jemuž se na konec podařilo překlenouti zásadní rozpory, o které až dosud veškeré pokusy o řešení ztroskotaly.

Zásady osnovy zákona o zprostředkování práce.

Osnova, dohodnutá v poradním sboru, spočívá na těchto zásadách:

1. Sleduje účelnost u vědomí, že zprostředkovatelny mají býti pouze prostředkem a nikdy samy sobě účelem,
2. vychází z dosavadního stavu,
3. vystříhá se podle možnosti nových nákladů,
4. snaží se o likvidaci soukromých zprostředkovatelen způsobem kompromisním.

Pokud se týká zásady 1 a 2 dlužno upozorniti, že dosavadní zprostředkování práce, budované v Čechách a v zemi Moravskoslezské na podkladě zákona, jest již staršího data, kterýžto stav v celku dobře vyhovoval. Stížnosti byly na nedostatečnou organisaci zprostředkování práce na Slovensku a Podkarpatské Rusi, čemuž však v poslední době bylo z velké části odpomoženo tím, že byla zřízena zcela nová řada zprostředkovatelen práce, takže jejich síť doznala značného rozšíření. Všechny tyto zprostředkovatelny byly zřízeny na podkladě místním. Jest zajímavým zjevem, že vedle této organisace místní vznikly zprostředkovatelny odborové, budované pro určitá odvětví povolání, a to podle toho, jak toho faktická potřeba žádala. Tento zjev byl dostatečným důkazem proto, že zprostředkování práce nedá se provésti přímočaře, nýbrž, že zde dlužno přihlížeti k řadě momentů, k různosti poměrů a potřeb. Dohodnutá osnova, vycházejíc z toho poznání, nemění valně na dosavadním stavu. I podle osnovy zůstanou vedle sebe jednak zprostředkovatelny veřejné, jednak t. zv. zprostředkovatelny odborné a po přechodnou dobu stávající zprostředkovatelny, provozované po živnostensku. Jako veřejné zprostředkovatelny budou působiti okresní, v městech s vlastním statutem městské, pro jednotlivé země pak budou zprostředkování obstarávati zemské zprostředkovatelny práce se sídlem v Praze, Brně, Bratislavě a v Užhorodě. U každé okresní zprostředkovatelny bude lze zřídití oddělení pro jednotlivé kategorie povolání. Při každé zemské zprostředkovatelně se zřídí zvláštní zemědělské oddělení. Podobná oddělení mohou býti zřízena i pro jiná odvětví podle potřeby. V zemi Slovenské a Podkarpatoruské mají vykonávati působnost zemědělských oddělení dosavadní zemské zemědělské úřady práce v Bratislavě a Užhorodě, které napříště mají nésti název Zemská zemědělská zprostředkovatelna práce. Dosavadní zemské centrály práce v Čechách (inspektoráty) zůstanou i nadále v činnosti ja-

ko expositury zemské zprostředkovatelný práce. Také na Slovensku úřady práce pro zemědělské dělnictvo, podřízené zemským zemědělským úřadovněm práce v Bratislavě a v Užhorodě, zůstanou v činnosti jako expositury zemské zemědělské zprostředkovatelný práce. Osnovou ministerstva navrhovaný státní úřad práce nebyl uznán za potřebný a účelný. Při ministerstvu sociální péče má být zřízena pouze odborná komise, již by příslušelo podávání posudků, návrhů, dobrozdání v záležitostech, týkajících se zprostředkování práce. Obdobná odborná komise má být zřízena také u ministerstva zemědělství pro otázky zemědělského zprostředkování práce v zemi Slovenské a Podkarpatoruské. Veřejným zprostředkovatelnám mohou být postaveny na roveň další zprostředkovatelný, zřízené jednak odbornými organizacemi zaměstnanců nebo zaměstnavatelů, jednak živnostenskými společenstvy nebo společenstevními svazy (jednotami) pro jejich členy a příslušníky, jednak revírními radami při hornictví, pokud stanovy těchto zprostředkovatelen budou vyhovovati určitým zákonně uvedeným podmínkám. Podmínky tyto jsou: nestranost, bezplatnost, spolupůsobení při statistice trhu práce, závazek součinnosti s veřejnými zprostředkovatelnami při hledání a obsazování míst a paritně složený správní výbor ze zástupců zaměstnanců a ze zástupců zaměstnavatelů.

Dohodnutá osnova, vycházející ze zásady co největší účelnosti, snažila se uplatnit princip vybudování zprostředkování tak, jak jest v praxi skutečně třeba, při čemž se vyhnula všemu, co se zprostředkováním práce nespojuje, nebo co by mohlo představovati zbytečné zatěžování ať zaměstnavatelů, tedy osob, jež pracovní sílu hledají, nebo zaměstnanců, tedy osob, jež hledají vhodné pracovní místo. V důsledku toho vypuštěna byla ministerskou osnovou navrhovaná povinnost o hlášení míst se 3denní povinností vyčkávací, než zprostředkovatelna doporučí vhodnou pracovní sílu. Osoba, která hledá pracovní sílu, má být podle dohodnuté osnovy povinna ohlásiti všechna uprázdněná místa nebo nová místa, na která hledá pracovní síly, pokud je sama přímo do 3 dnů neobsadí a sice do dalších 3 dnů. Zákaz inserce, jak jej navrhovala osnova ministerská, byl škrtnut jako nevyhovující a často i škodlivý. Ustanovení o hlášení volných míst nemá se týkati zaměstnanců zemědělských a lesních, dále vedoucích nebo vyšších sil úřednických, jakož i veřejných úřadů, ústavů, podniků a fondů, provozovaných státem nebo jinými veřejnými korporacemi, pokud poptávka se netýká míst, jichž poměr spočívá na soukromoprávní smlouvě pracovní. Upravena byla otázka hlášení stávek a výluk. Kdežto osnova ministerská chtěla, aby zaměstnavatel byl povinen v každém případě hlásiti stávku nebo výlukou zprostředkovatelně práce za tím účelem, aby zprostředkovatelna nesměla zprostředkovati do takového podniku, přijala osnova dohodnutá tuto zásadu ve formě pozměněné, přihlížejíc k rovnému zacházení s oběma stranami a vyslovila se proto, aby zaměstnavatel, v jehož podniku nastala stávka nebo výluka, oznámil okolnost zprostředkovatelně práce tehdy, hlásí-li jí uprázdněné místo. Zprostředkovatelna musí pro takovýto podnik zprostředkovati, avšak má upozorniti osobu, jež práci hledá, na to, že v podniku jest stávka nebo výluka. Povinnost podnikatele ke hlášení zastavení nebo

omezení provozu a pod. dohodnutá osnova nepřijala, poněvadž otázka tato nemá s vlastním zprostředkováním vůbec nic společného.

Dohodnutá osnova, navazující na dnešní stav organizace zprostředkování práce, vyřešila tím do značné míry i otázku nákladů, které by z titulu nové úpravy organizace nemusely nějak značněji diferovat od nákladů dnešních. Náklady spojené s okresními zprostředkovatelnami má hraditi okres, případně, jde-li o zprostředkovatelny městské, město s vlastním statutem. Byla-li zřízena jedna zprostředkovatelna pro několik okresů, hradí náklady ony okresy a města s vlastním statutem, pro jichž obvod společná okresní zprostředkovatelna práce jest zřízena a to podle poměrů oněch daní, které tvoří základ pro přírážky autonomních svazků územní samosprávy. Náklady zemských zprostředkovatelen práce, event. expositur zemských zprostředkovatelen má hraditi v zemi České a Moravskoslezské ta která země, v zemi Slovenské a Podkarpatoruské pak stát. Zprostředkovatelny neveřejné, ale na roveň veřejným postavené by hradili ti interesenti, kteří zprostředkovatelnu zřídili. Tedy osnova jako taková nepočítala důvodně se zvyšováním nákladů a bylo by pak působiti jen k tomu, aby při uskutečnění osnovy v praxi nedocházelo k plýtvání pracovními silami a pod. a tím nebyly zvyšovány náklady.

Pokud jde o živnostenské zprostředkování práce, řeší dohodnutá osnova tuto otázku v tom smyslu, že napříště by nebyla vydávána nová oprávnění nebo koncese k živnostenskému zprostředkování práce. Nabytá práva a oprávnění by trvala dále, zanikla by však úmrtím oprávněné osoby při zachování práva vdovského podle § 50 živn. řádu, nejdéle však do 10 let od účinnosti zákona. Přihlášky osob, hledajících pracovní sílu u takové zprostředkovatelny soukromé, by neosvobodilo od povinnosti hlášení pokud jest v osnově normována.

Při pročetí osnovy dohodnuté v poradním sboru jest patrné, že v mnohých zásadách, na kterých vypracována byla osnova ministerstva sociální péče, provedeny byly podstatné změny, bez kterých by bylo bývalo těžko nadíti se příznivého vyřízení, jak ostatně pokusy po uzákonění osnovy po celou dobu podnikané o tom svědčí.

Bylo by proto v zájmu věci, aby na zásadách dohodnutých nebylo ničeho měněno.

Bohumil Sottner.

K otázce úvěrové svépomoci živnostnictva.

Důležitost a význam stavu živnostenského přiměl stát i zemi, že zahájena byla k podpoře hospodářské nezávislosti jeho pomocná akce živnostenská, činnost to, snažící se živnostnictvu napomáhati zavedením a rozšiřováním zlepšených pomůcek a metod pracovních, půjčováním a dodáváním strojů potřebných na menší splátky, poskytováním úvěru, odborným vyučováním, podporou mistrovského a dílenského učení atd. Živnostník sám musí konečně dospěti k přesvědčení, že se pouhými resolucemi nemůže hospodářsky povznést, nýbrž že zvýšení konkurenční schopnosti jest podmíněno jeho vlastním přičiněním a účinnou organizací ke společnému podnikání hospodářskému na pevných základech své-